WANNEER GEHOORZAAMHEID ONTBREEKT

Lezen:
Richteren 2:1-5 (SV)

Inleiding

Een ontmoeting met God kan diep aangrijpen. Dat blijkt uit de reactie van Israël bij Bochim: het volk heft zijn stem op en weent. Toch is niet iedere traan een teken van ware bekering. Verdriet over de gevolgen van zonde is iets anders dan een hartelijke terugkeer tot de Heere.

In Richteren 2:1-5 spreekt de Engel des HEEREN het volk aan. Hij herinnert Israël aan Gods trouw, wijst op hun ongehoorzaamheid en maakt duidelijk welke gevolgen daarvan zullen komen. Dit gedeelte is ernstig, maar niet zonder hoop. De Heere spreekt Zijn volk aan omdat Hij met hen verbonden is. Zijn bestraffing komt niet voort uit onverschilligheid, maar uit Zijn heilige liefde.

Ook voor ons is dit een indringend gedeelte. Wij kunnen Gods genade kennen, Zijn Woord horen en toch op bepaalde terreinen ongehoorzaam leven. Dan is de vraag niet alleen of wij ontroerd worden, maar of wij werkelijk buigen voor Gods Woord.

Bijbelstudie

De plaats van het gebeuren is veelzeggend. De Engel des HEEREN komt opwaarts van Gilgal tot Bochim. Gilgal was verbonden met de intocht van Israël in het beloofde land. Daar lag de herinnering aan Gods leiding en aan het begin van Israëls leven in het land. Nu komt de Engel vanuit die plaats naar Bochim. De naam Bochim betekent: wenenden. De reis van Gilgal naar Bochim tekent als het ware de weg die Israël heeft afgelegd: van de herinnering aan Gods trouw naar de werkelijkheid van eigen ongehoorzaamheid.

Wie spreekt hier? De tekst noemt Hem de Engel des HEEREN. Hij spreekt met goddelijk gezag. Hij zegt niet slechts namens God: God heeft u uit Egypte geleid. Hij spreekt Zelf: “Ik heb ulieden uit Egypte opgevoerd.” Hij herinnert het volk eraan dat hun bestaan als volk geheel te danken is aan de Heere. Israël heeft zichzelf niet bevrijd. God heeft hen opgevoerd, naar het land gebracht en Zijn belofte aan hun vaderen vervuld.

Daarna klinkt een machtige toezegging: “Ik zal Mijn verbond met ulieden niet verbreken in eeuwigheid.” De Heere begint niet met de zonde van het volk, maar met Zijn eigen trouw. Dat is belangrijk. De basis van Israëls leven ligt niet in Israëls trouw, maar in Gods verbond. De Heere

is niet de eerste Die Zijn woord breekt. Hij blijft betrouwbaar, ook wanneer Zijn volk onbetrouwbaar is.

Dat betekent niet dat ongehoorzaamheid onschuldig is. Juist omdat de Heere trouw is, is de zonde van Israël zo ernstig. God had duidelijk bevolen dat zij geen verbond mochten sluiten met de inwoners van het land. Ook moesten hun altaren worden afgebroken. Israël mocht niet tegelijk de Heere dienen en ruimte geven aan de afgoderij van de volken rondom hen. Er mocht geen vermenging komen tussen de dienst van God en de dienst van andere goden.

Maar Israël heeft niet naar Gods stem geluisterd. De vraag van de Heere is aangrijpend: “Waarom hebt gij dit gedaan?” Dat is geen vraag waarop God het antwoord niet weet. Het is een oproep aan het volk om zichzelf te onderzoeken. Waarom hebben zij Gods gebod naast zich neergelegd? Waarom zijn zij een weg gegaan die zij niet mochten gaan?

Die vraag komt ook tot ons. Ongehoorzaamheid begint vaak niet met een openlijke verwerping van God. Zij kan beginnen met uitstel, gemakzucht of het goedpraten van kleine afwijkingen. Misschien weet iemand wat Gods Woord vraagt, maar hij wil geen spanning veroorzaken. Misschien wordt een verkeerde gewoonte geduld omdat men haar niet direct wil bestrijden. Misschien krijgt de mening van de omgeving meer gewicht dan het duidelijke spreken van God.

Israël had kennelijk gekozen voor een vorm van samenleven met de inwoners van het land die God verboden had. Wat praktisch, verdraagzaam of verstandig leek, bleek geestelijk gevaarlijk. De altaren van de afgoden waren niet afgebroken. Daardoor bleef de verleiding aanwezig. Wat Israël had moeten verwijderen, bleef in hun omgeving staan.

Daarom kondigt de Heere aan dat Hij de inwoners van het land niet voor Israëls aangezicht zal uitdrijven. Het volk zou de gevolgen van zijn ongehoorzaamheid ondervinden. De inwoners zouden hun tot zijden zijn. Dat betekent: zij zouden Israël voortdurend hinderen en onder druk zetten. De goden van deze volken zouden tot een strik worden. Een strik is verborgen en gevaarlijk. Zij lijkt misschien onschuldig, maar wie erin terechtkomt, raakt vast.

Hier zien wij een ernstig geestelijk beginsel. Als wij zonde bewust laten staan, kan zij ons later gaan beheersen. Wat eerst slechts een kleine concessie lijkt, kan uitgroeien tot een macht die ons gevangenhoudt. Een verkeerde invloed in het gezin, op het werk, in vriendschappen of in het gebruik van geld en vrije tijd kan ongemerkt het hart van God af trekken. Daarom vraagt gehoorzaamheid niet alleen om goede voornemens, maar ook om het daadwerkelijk verwijderen van wat ons bij de Heere vandaan trekt.

De woorden van de Engel raken het hele volk. Er staat niet dat slechts enkele leiders verdriet hebben. Alle kinderen Israëls horen de boodschap. Schuld heeft een persoonlijke kant, maar er is ook gezamenlijke verantwoordelijkheid. Een gemeente, gezin of mannenvereniging kan niet volstaan met de gedachte dat ieder alleen voor zichzelf verantwoordelijk is. Wat in een gemeenschap wordt geduld, kan velen beïnvloeden.

Het volk reageert met geween. De plaats krijgt daarom de naam Bochim. De tranen laten zien dat de boodschap hen niet koud laat. Er is ontroering, erkenning van schuld en besef van Gods oordeel. Vervolgens offeren zij daar aan de Heere. Dat lijkt een goede reactie. Toch vertelt het gedeelte niet dat het volk de verboden verbonden werkelijk heeft verbroken en de altaren heeft afgebroken. De nadruk ligt op hun verdriet, niet op een zichtbare verandering van hun leven.

Daarin ligt een waarschuwing. Wij kunnen bedroefd zijn over de zonde en toch vasthouden aan datgene waarvan wij afstand moeten doen. Wij kunnen geraakt worden tijdens een preek, een Bijbelstudie of een gesprek, zonder dat er daarna gehoorzaamheid volgt. Tranen zijn kostbaar wanneer zij voortkomen uit een gebroken hart, maar zij mogen geen vervanging worden voor bekering.

Ware schuldbelijdenis vraagt om meer dan woorden. Zij vraagt dat wij ons onder Gods oordeel stellen, onze zonde niet verdedigen en daadwerkelijk breken met wat de Heere verbiedt. Dat kan pijnlijk zijn. Het kan offers vragen in relaties, gewoonten of keuzes. Maar het is de weg van het leven. De Heere wijst Israël niet op de eigen kracht, maar op Zijn verbondstrouw. Juist daarom mag een schuldige tot Hem terugkeren.

Bochim is daarmee zowel een plaats van verdriet als een plaats van ontmoeting met God. De Heere ontmaskert de zonde, maar Hij doet dat in het midden van een volk waarmee Hij verbonden is. Zijn waarschuwing is ernstig, maar bedoeld om wakker te schudden. Ook vandaag klinkt de vraag: waarom hebt u dit gedaan? Niet om ons tot wanhoop te brengen, maar om ons te leren vluchten tot Gods genade en werkelijk gehoorzaam te worden.

Gespreksvragen

1. Wat leert de komst van de Engel des HEEREN van Gilgal naar Bochim over de geestelijke toestand van Israël?
2. Waarom begint de Heere Zijn boodschap met een herinnering aan Zijn bevrijding en verbondstrouw?
3. Welke concrete opdracht had Israël niet uitgevoerd?
4. Waarom is de vraag “Waarom hebt gij dit gedaan?” ook vandaag een indringende vraag?
5. Hoe kunnen ogenschijnlijk kleine vormen van ongehoorzaamheid een geestelijke strik worden?
6. Wat betekent het dat de gevolgen van Israëls zonde het hele volk raken?
7. Waarom zijn tranen en offers op zichzelf nog geen bewijs van ware bekering?
8. Waarin zou dit gedeelte u persoonlijk tot gehoorzaamheid en zelfonderzoek moeten brengen?